

УДК 340.134

DOI <https://doi.org/10.32689/2522-4603.2023.1.6>**Лілія СТРЕЛЬБИЦЬКА**

доктор юридичних наук, професор, заслужений працівник освіти України, професор кафедри цивільно-правових дисциплін Національної академії Служби безпеки України, вул. Михайла Максимовича, 22, Київ, Україна, 03066

ORCID: 0000-0003-2339-9088

Максим ГРИНЬ

магістр права Навчально-наукового інституту інформаційної безпеки та стратегічних комунікацій Національної академії Служби безпеки України, вул. Авіаконструктора-Антонова, 2/32, Київ, Україна, 03035, maksim.grinok@gmail.com

ORCID: 0000-0002-7255-0365

Lilia STRELBYTSKA

Doctor of Law, Professor, Honored Worker of Education of Ukraine, Professor at Department of Civil and Legal Disciplines of the National Academy of the Security Service of Ukraine, 22, Mykhaila Maksymovycha str., Kyiv, Ukraine, 03066

ORCID: 0000-0003-2339-9088

Maksym HRYN

Master of Law of the Institute of Information Security and Strategic Communications of the National Academy of the Security Service of Ukraine, 2/32, Aviakonstruktora-Antonova str., Kyiv, Ukraine, 03035, maksim.grinok@gmail.com

ORCID: 0000-0002-7255-0365

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МЕСЕНДЖЕРІВ ЯК НОВОЇ ФОРМИ ЗМІ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ**LEGAL REGULATION OF MESSENGERS AS A NEW FORM OF MEDIA IN THE CONTEXT OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR**

У статті аналізуються особливості використання месенджерів за цільовим призначенням засобів масової інформації. Оскільки месенджери мають всі характерні для засобів масової інформації ознаки, проте не підпадають під правову регламентацію, як окремі і автономні елементи інформаційного простору. Фактично, правове регулювання месенджерів як таких, що містять ознаки засобів масової інформації – не відбувається. Натомість, реальний вплив месенджерів та соціальних медіа є доволі високим. Це виражається в їх здатності поширення інформації, яка може як позитивно, так і негативно впливати на суспільство і державу. Важливого значення набуває використання месенджерів та соціальних медіа в ході організації інформаційно-психологічних операцій. Ворог активно використовує месенджери та соціальні медіа для поширення пропаганди, дезінформації та інформаційно-психологічних спеціальних операцій. Така діяльність спрямовується на дестабілізацію українського суспільства, дискредитацію української влади, погіршення репутації України на міжнародному рівні, тощо. Ця тенденція позначає вразливість державної безпеки та правової системи перед новітніми загрозами в інформаційній сфері. Особливо чітко дана проблематика актуалізувалася у ході повномасштабного вторгнення російської федерації до України, адже саме месенджери та соціальні медіа мали стати основним інструментом інформаційної агресії та поширювати паніку всередині українського суспільства. Врегулювання діяльності соціальних медіа та месенджерів є одним з найбільш важливих напрямків вдосконалення інформаційного законодавства на сучасному етапі розвитку правової системи України. Воно здатне оптимізувати використання месенджерів та соціальних медіа та мінімізувати можливості використання інформаційних ресурсів для нанесення шкоди українському суспільству та державі. Отже, стає очевидним необхідність врегулювання діяльності новітніх засобів інформаційної комунікації та їх важливість не лише у сталих процесах розвитку держави, але і в контексті українсько-російської війни.

Ключові слова: засоби масової інформації, месенджер, соціальні медіа, інформаційна війна, повномасштабне вторгнення російської федерації до України, інформаційний блицкриг.

The article analyzes the features of the use of messengers according to the intended purpose of mass media. Since messengers have all the features characteristic of mass media, however, they are not subject to legal regulation as separate and autonomous elements of the information space. In fact, there is no legal regulation of messengers as containing features of mass media. Instead, the real influence of messengers and social media is quite high. This is

expressed in their ability to spread information, which can both positively and negatively affect society and the state. The use of messengers and social media in the course of organizing informational and psychological operations becomes important. The enemy actively uses messengers and social media to spread propaganda, disinformation and information and psychological special operations. Such activities are aimed at destabilizing Ukrainian society, discrediting the Ukrainian government, worsening Ukraine's reputation at the international level, etc. This trend indicates the vulnerability of state security and the legal system to the latest threats in the information sphere. This issue was especially clearly actualized during the full-scale invasion of the Russian Federation into Ukraine, because it was messengers and social media that were to become the main tool of informational aggression and spread panic within Ukrainian society. Regulation of the activities of social media and messengers is one of the most important areas of improvement of information legislation at the current stage of development of the legal system of Ukraine. It is able to optimize the use of messengers and social media and minimize the possibility of using information resources to harm Ukrainian society and the state. Therefore, it becomes obvious the need to regulate the activity of the newest means of information communication and their importance not only in the sustainable processes of the state's development, but also in the context of the Ukrainian-Russian war.

Key words: mass media, messenger, social media, information war, full-scale invasion Russian federation into Ukraine, information blitzkrieg.

Постановка проблеми: перш ніж досліджувати особливості використання соціальних мереж та месенджерів як засобів масової інформації (далі – ЗМІ), необхідно відобразити сутність правового визначення ЗМІ та його форми у національному та міжнародному законодавстві. Визначення масової інформації та відповідних засобів її поширення надається у законі України «Про інформацію» [3]. У відповідності до ст. 22 Закону України «Про інформацію»: Масова інформація – інформація, що поширюється з метою її доведення до необмеженого кола осіб. Засоби масової інформації – засоби, призначені для публічного поширення друкованої або аудіовізуальної інформації [3]. Таким чином, чинне українське законодавство чітко відображає основні риси інформації та засобів її поширення. І якщо масова інформація визначає у своїй структурі мету та можливість доведення до необмеженого кола осіб, то дефініція «засобів масової інформації» характеризує форми відображення такої інформації. В той же час чіткого визначення новітніх засобів поширення інформації не має, що і позначає неможливість правового регулювання їх діяльності. За таких обставин, значний пласт інформаційних технологій та засобів, що мають ознаки ЗМІ, залишають неврегульованими і можуть становити загрози суспільству та державі.

Враховуючи сучасні умови ведення інформаційних війн – відсутність правового регулювання новітніх форм ЗМІ створює загрозу державі та її інтересам. В контексті російсько-української війни це набуває глобального масштабу, оскільки держава-агресор активно використовує різні інформаційні інструменти впливу на українське суспільство і його світосприйняття. Важливість регулювання новітніх форм ЗМІ, зокрема і месенджерів, чітко визначилася в перші дні повномасштабного вторгнення, коли через мережу агентурного інформаційного впливу російська федерація

намагалася провести інформаційний блицкриг та швидко знищити будь-які осередки опору української влади і суспільства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій: дослідження, які стосуються засобів масової інформації та правового регулювання проводилися великою кількістю науковців, оскільки дана тематика є провідною в контексті сучасного поширення інформаційних технологій та ускладнення динаміки проведення інформаційних війн. Натомість, інформаційні технології та платформи, що мають ознаки ЗМІ, але не мають правової регламентації – у правовій науці є малодослідженим явищем. Зокрема, проблематику використання та правового регулювання месенджерів як інструментів поширення інформації займалися науковці Н. Дьякопулус, Н. Труман, В. А. Бірюков, А. А. Градюшко, Д. Є. Коноплев, М. Корнев, В. А. Степанов, А. Д. Іванов. В даних дослідженнях виокремлюються особливості використання месенджерів, як одних із перспективних напрямків поширення інформації. Однак, окрім позитивних сторін – активне та неконтрольоване використання месенджерів може призводити до загроз в сфері інформаційної безпеки держави та суспільства. Питання використання російською федерацією месенджерів та соціальних медіа для проведення інформаційних операцій проти України, особливо в ході повномасштабного вторгнення, є вкрай малодослідженим.

Мета: прогнозування динаміки розвитку месенджерів в правовій системі України та розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення правової репрезентації новітніх інформаційних технологій з ознаками ЗМІ, які здатні поширювати інформацію на необмежену кількість осіб. Виокремлення проблематики регулювання новітніх інформаційних ресурсів з ознаками ЗМІ в контексті інформаційної війни України та російської федерації.

Виклад основного матеріалу: Український законодавець характеризує сучасний розвиток інформаційного середовища в Україні – як один із пріоритетних напрямків. З метою підвищення національної конкурентоздатності та розвитку інформаційних технологій в суспільстві – держава акцентує увагу на розвитку інформаційного середовища. В той же час, нормативно-правові акти України регулюють діяльність ЗМІ частково, визначаючи лише окремі форми поширення масової інформації [1–7].

Проаналізувавши національне законодавство можна відобразити декілька ключових елементів щодо визначення ЗМІ:

- Засобом масової інформації є лише зареєстрована організація;
- Чинне законодавство акцентує увагу на правове регулювання окремих форм діяльності ЗМІ, а не на забезпечення сутності такої діяльності;
- Фактичне ЗМІ відображає можливість доведення інформації до необмеженої кількості осіб;
- Діяльність ЗМІ не повинна суперечити законодавству та завдавати шкоду державі або українському суспільству.

Усвідомлення важливості регулювання інтернет-площини є необхідним елементом формування сучасного інформаційного середовища. Оскільки на відміну від нормативно-правових актів України, інтернет не має кордонів та дозволяє поширювати інформацію швидко, масово, цілеспрямовано. Сьогодні є безліч варіантів донесення інформації масово, але правове регулювання відбувається далеко не у кожному випадку. Такий стан речей становить загрозу для суспільства та держави, оскільки формує не врегульовані аспекти суспільної життєдіяльності, що можуть призводити до різних негативних наслідків, особливо в контексті російсько-української війни.

Визначивши ключові аспекти правового регулювання діяльності ЗМІ в Україні – необхідно визначити і міжнародний досвід та тенденції, оскільки це дозволить провести більш детальне дослідження та виокремити важливі аспекти регулювання діяльності соціальних мереж та месенджерів. Зокрема, аудіовізуальна політика в ЄС регулюється статтями 167 і 173 Договору про функціонування Європейського Союзу [9]. Ключовим законодавчим актом у цій сфері є Директива про аудіовізуальні медіа-послуги, яка була переглянута у 2018 році, а Хартія основоположних прав Європейського Союзу вимагає поважати «свободу та плюралізм ЗМІ»

[9; 10; 11]. У відповідності до ст. 8 Директиви про аудіовізуальні медіа-послуги [12] визначається, що діяльність в мас-медіа середовищі держави-члени забезпечують належними засобами, щоб аудіовізуальні медіа-послуги, що надаються постачальниками медіа-послуг під їхньою юрисдикцією, не містили жодного розпалювання ненависті на основі раси, статі, релігії чи національності. Загалом проаналізувавши нормативно-правові акти Європейського Союзу можна позначити спрямованість правового регулювання саме в контексті забезпечення основних цінностей і свобод людини і громадянина. І вже інші правові норми спрямовуються на досягнення цих цілей. Також нормативно-правова база Європейського Союзу акцентує увагу саме на територіальності таких послуг, що в сучасних умовах трансформації інформаційного середовища є небезпечним як для держави, так і для суспільства.

В процесі визначення доцільності Європейського законодавства щодо діяльності ЗМІ необхідно визначити політичні умови існування країн-членів Європейського Союзу, а також фактор відсутності війни, який наявний в Україні. Це є надзвичайно важливим при спробах перейняття європейського досвіду та імплементації європейських правових норм без адаптації до українських реалій. Оскільки хоча країни-члени Європейського Союзу і знаходяться під постійним тиском російської федерації – основний масив інформаційної агресії приходить на Україну. За таких обставин, українське законодавство має враховувати не лише сучасні тенденції забезпечення прав і свобод людини і громадянина, але і ефективно захищати національні інтереси українського народу. Особливого значення набуває використання державою-агресором новітніх форм ЗМІ та соціальних медіа через які вона просуває пропаганду, проводить інформаційно-психологічні операції та диверсії. Зокрема, аналізуючи військову стратегію російської федерації в перші дні повномасштабного вторгнення, однозначно можна стверджувати, що ворог намагався перемогти України за теорією блицкригу, тобто швидкоплинної війни. Дана теза просувалася в російських ЗМІ як елемент стратегії інформаційної агресії тривалий час, але як різновид інформаційно-психологічної диверсії почала використовуватися лише від 24.02.2022. Оскільки розрахунок на військовий блицкриг і швидке просування російських збройних формувань базувалося виключно на інформаційному домінуванні і захопленні ініціативи в інформаційному просторі Укра-

їни. Цю концепцію можна прослідкувати і в промові путіна щодо проголошення так званої «спеціальної воєнної операції» від 24.02.2022, де президент російської федерації закликав українську армію скласти зброю, а українське населення не чинити опору окупаційним військам. Месенджери та соціальні медіа в цій стратегії займають важливе місце, адже вони є нетиповим джерелом поширення інформації, поза розважальним чи побутовим контентом, і тому люди є більш лояльними до них, а ніж до інших ЗМІ. Також існує фактор близького знайомства з поширювачами інформації, адже коли повідомлення приходить від знайомої людини – воно значно легше оминає когнітивні бар'єри захисту людини і сприймається майже безапеляційно. Швидкість реакції користувачів месенджерів або соціальних медіа на інформацію є найшвидшою серед доступних сьогодні ЗМІ, фактично ця швидкість домінує над аналізом та критичним осмисленням інформації. І тому ворог використовує соціальні медіа та месенджери для проведення інформаційно-психологічних диверсій та руйнування тилового забезпечення українських сил оборони та військово-політичного керівництва. Характерним є те, що в соціальних медіа або месенджерах доволі складно перевірити першоджерело інформації і тому поширенням дезінформації можуть займатися навіть цілком проукраїнські інформаційні джерела, оскільки задля отримання найбільшого відклику користувачів та збільшення кількості власної аудиторії – вони намагаються подати резонансну новину першими. Натомість, одним з ключових елементів російської інформаційної агресії і є вплив на українське суспільство через емоції та болючі для суспільства теми, які викликають резонанс. У поєднанні з відверто проросійськими інформаційними джерелами – формується надзвичайно агресивне інформаційне середовище для українського суспільства. Держава-агресор може просувати свою пропаганду, може вчиняти інформаційно-психологічні операції та диверсії, навіть може впливати на світосприйняття українського суспільства через поширення імперіалістичного мета-нарративу. Це стає можливим не лише завдяки нетиповому сприйняттю месенджерів та соціальних медіа як ЗМІ, але і у відповідності до тенденції щоденного їх використання українським суспільством, що однозначно може прогнозувати подальші конструкції сприйняття реальності.

Зокрема, з перших днів війни російською федерацією використовувалися меседжі про швидке захоплення міст та прорив фронту, що

мало дезорієнтувати українські сили оборони та сіяти паніку серед цивільного населення, і це б призвело до блокування логістичних маршрутів та внутрішньої соціально-політичної кризи. За умови паралельного швидкого просування збройних сил російської федерації на території України – це мало б максимально руйнівний для України ефект. Дану ідею можна охарактеризувати як інформаційний блицкриг, який мав на меті захопити інформаційний простір України та знищити волю до опору серед українців. Натомість, ворог зазнав фатальної помилки, а саме не врахував нинішнього науково-технологічного прогресу в сфері інформаційних технологій і це призвело до краху інформаційного фронту в перші дні війни і неможливості його відновлення протягом тривалого часу. Такий стан речей сформував умови за яких українське суспільство та влада консолідувалися і змогли налагодити ефективну систему протидії зовнішньому агресору. Цей аспект російсько-української війни підкреслює важливість правового визначення та регулювання сучасних інформаційних джерел з ознаками ЗМІ, до яких можна віднести месенджери та соціальні медіа.

Наприклад, в застосунку Telegram можна створювати групи до 200 000 учасників та канали з необмеженою кількістю осіб. Це ж стосується й інших застосунків, таких як Viber, Twitter, Instagram, Tik-Tok, тощо. Саме тут і можна проаналізувати першу ознаку характерну ЗМІ, що інформація може бути донесена до необмеженої кількості осіб. Важливим є також, що обмежується кількість безпосередніх учасників групи, але можливість пересилання повідомлень та створення будь-якої кількості груп та каналів робить месенджери та інші форми соціальних медіа одними з найбільш швидко реагуючих ЗМІ. З одного боку, це позитивний елемент задля поширення достовірної інформації та реакції суспільства на певні події. З іншого боку це ідеальне середовище для комунікації злочинців різного спрямування, поширення ідеології деструктивного характеру, формування системи впливу на свідомість великої аудиторії месенджеру або соціальних медіа. Це яскраво відобразилося не лише в процесі підготовки російської федерації до війни та формування в Україні проросійського інформаційного фронту, але і в ході повномасштабного зіткнення від 24 лютого 2022 року. Однак, якщо в перші дні війни ворог намагався знищити опір, то сьогодні інформаційна кампанія спрямовується на політичну дезорієнтацію суспільства та заклики до підписання

миру. Для російської держави це можливість провести перегрупування та більш ефективно використати свій військовий та інформаційний потенціал в майбутньому з врахуванням всіх помилок, які були допущені на початку війни. Держава-агресор і сьогодні використовує, значну за обсягом аудиторії мережу інформаційних ресурсів, які негативно впливають на інформаційний спротив України.

І найголовніше, це те що організація каналу або відповідної групи не потребує державної реєстрації або будь-якої акредитації. Тобто, майже будь-хто може використовувати месенджер для будь-яких цілей і це буде стримуватися лише внутрішньою службою безпеки певного застосунку. Враховуючи, що вони не мають меж, то і регулювання в межах месенджеру визиває певні сумніви, зокрема як процедурно так і в контексті реальної ефективності. Використання та поширення інформації також може відбуватися не з метою нанесення цілеспрямованої та конкретної шкоди, а і з метою дестабілізації суспільства через поширення проросійських наративів. Прикладом може слугувати розхитування політичної ситуації в Україні шляхом використання месенджерів російською федерацією та її агентурними напрацюваннями [8]. Зокрема, держава-агресор використовує месенджери через швидкість реакції на інформацію його користувачів, що значно зменшує їх рівень критичного мислення, а тому використання пропаганди є доволі ефективним. Управління месенджерами через агентів інформаційного впливу мало не лише сприяти швидкому захопленню України завдяки поширенню панічних настроїв всередині українського суспільства в перші дні війни, але і сприяти подальшому розвитку процесів інформаційної експансії. А тому, визначаючи всі можливості месенджерів, кількість та динаміку формування аудиторії, можливості щодо поширення інформації будь-якого типу, відсутність державної реєстрації та регламентації – вони стають не лише зручним застосунком для користування пересічними громадянами, але і зброєю у інформаційному середовищі. З метою недопущення деструктивного використання месенджерів та соціальних медіа, таких як: Telegram, Viber, Instagram, тощо – необхідно створити ефективну систему правового регулювання діяльності месенджерів як однієї із новітніх форм ЗМІ. Правове регулювання в Україні повинно базуватися на особливостях поширення сучасних світових тенденцій та потребі регулювання діяльності ЗМІ. Тобто, варто сформулювати спеціальний закон або правову норму що буде визначати

характерні ознаки впливу сучасних технологій на розвиток та видозміну ЗМІ. За таких умов, майбутнє законодавство повинно враховувати не лише конкретні форми вираження діяльності ЗМІ (як наприклад, друкований спосіб чи діяльність інтернет-видань), але і визначати сутність та зміст такої діяльності. Такий закон має передбачити умови правового регулювання інтернет ресурсів з ознаками ЗМІ навіть за умови відсутності їх реєстрації, як це відбувається в месенджерах та соціальних медіа, але за наявності факту можливості впливу на суспільну думку. Значний акцент має знаходитися в площині забезпечення національних інтересів, тому закон має врахувати не лише можливість донесення інформації до необмеженої кількості людей, але і відобразити контент, який є несприйнятливим для українського інформаційного простору в контексті російсько-української війни. Здебільшого це стосується різних агентів інформаційного впливу або осіб які можуть чинити такий вплив, і просують проросійські наративи чи інші різновиди інформації, яка розкладає українське суспільство. Наприклад, до такого контенту можна віднести інформацію, яка просувається: провладними російськими блогерами, telegram-каналами, які належать терористам, групами у Facebook що пов'язанні з лідерами заборонених в Україні політичних партій, некваліфікованими інформаційними джерелами з України, не можуть усвідомити деструктивного характеру інформації, тощо. Тому, враховуючи стрімку динаміку розвитку інформаційного середовища – стає очевидним, що право не може своєчасно та адекватно регулювати конкретні інформаційні відносини, і законодавча діяльність повинна першочергово формувати уявлення про зміст та сутність явищ та тенденцій. І вже згодом адаптувати ті чи інші форми результатів технологічно-інформаційного розвитку до правової системи та середовища правового регулювання.

Висновки: Таким чином, можна позначити, що сучасне інформаційне середовище є динамічним і тому, держава має впроваджувати відповідні механізми не лише реагування, але і прогнозування змін. За умови відсутності проактивної позиції щодо правового забезпечення діяльності всіх ресурсів з ознаками ЗМІ – можна втратити контроль над інформаційною складовою діяльності суспільства, що неодмінно зменшить рівень захищеності як держави, так і всіх її громадян. Надзвичайно небезпечним це стає при врахуванні рівня інформаційного тиску з боку російської федерації та проблем, які виникають в ході протидії інформаційній агресії. Держава-агресор

використовує значний інструментарій різних видів інформаційної агресії і це є безпосередньою загрозою національним інтересам українського народу та українській державності. Тому, правове регулювання новітніх інформаційних джерел з ознаками ЗМІ має відбуватися не лише у контексті глобалізації та європейських тенденцій забезпечення прав і свобод людини і громадянина, але і відображати реальні загрози існуванню української державності на сучасному етапі її розвитку.

Наразі в Україні розглядається законопроект «Про медіа», який визначає більш прогресивні умови діяльності різних типів та форм медіа в інформаційному просторі [5]. Тобто можна побачити значний прогрес у порівнянні з чинним законодавством, але законодавець все одно прив'язується до визначення «медіа», яким намагається охопити всі інформаційні ресурси. Також в цьому законопроекті зазначається можливість реєстрації суб'єктів онлайн-медіа, а тому особи які володіють інформаційним онлайн-ресурсом з ознаками ЗМІ можуть і не реєструватися в якості окремого суб'єкту у сфері онлайн – медіа. Теж саме стосується і іноземних інформаційних ресурсів, правове регулювання яких чітко не передбачено ні чинним законодавством, ні законопроектом «Про медіа». За таких обставин, правове регулювання онлайн-ресурсів або площадок з ознаками ЗМІ в межах загального закону про медіа, зокрема месенджерів та соціальних медіа – не є можливим через різну

специфіку діяльності варіацій ЗМІ та ресурсів з ознаками ЗМІ. Врахування диференціації цих понять є необхідним в сучасному правовому дискурсі, адже науково-технологічний розвиток інформаційних технологій відбувається набагато швидше за зміни правового характеру. Прогалини в правовій системі вже використовувалися ворогом для нанесення шкоди українській державності та суспільству, і відсутність трансформації підходу до визначення інформаційних ресурсів з ознаками ЗМІ – становить загрозу національній та державній безпеці України.

Враховуючи роль та значення інформаційних технологій в сучасному житті і в контексті російсько-української війни, можна стверджувати стратегічну важливість їх правового врегулювання відповідно до умов та проблем сучасного розвитку української держави. Сучасна динаміка розвитку інформаційних технологій потребує обов'язкового виокремлення інформаційних ресурсів з ознаками ЗМІ та всіх інших можливостей передачі масової інформації через мережу Інтернет в окремий і спеціальний закон. Запровадження окремого закону дозволить регулювати не лише діяльність месенджерів як інформаційного ресурсу, але і поглибити механізми регулювання і реалізації юридичної відповідальності для інших ресурсів, які мають ознаки ЗМІ, проте не можуть бути врегульовані через застарілі механізми чинного законодавства в сфері інформаційних відносин.

Література:

1. Закон України «Про друковані засоби масової інформації (преси) в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2782-12#Text> (дата звернення: 21.10.2022)
2. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 21.10.2022)
3. Закон України «Про інформацію». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 21.10.2022)
4. Закон України «Про телебачення і радіомовлення». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3759-12#Text> (дата звернення: 21.10.2022)
5. Проект закону Про медіа. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69353 (дата звернення: 21.10.2022)
6. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 року «Про Стратегію інформаційної безпеки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#Text> (дата звернення: 21.10.2022)
7. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16#Text> (дата звернення: 21.10.2022)
8. Офіційний сайт Служби Безпеки України. URL: <https://ssu.gov.ua> (дата звернення: 21.10.2022)
9. Хартія основоположних прав Європейського Союзу. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524#Text
10. European Parliament. Audiovisual and media policy. URL: <https://www.europarl.europa.eu/portal/en> (дата звернення: 21.10.2022)
11. The Freedom of Information Act (FOIA). URL: <https://www.foia.gov> (дата звернення: 21.10.2022)
12. Directive 2010/13/EU of the European Parliament and of the Council of 10 March 2010 on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the provision of audiovisual media services. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32010L0013> (дата звернення: 21.10.2022)

References:

1. Law of Ukraine «On printed mass media (press) in Ukraine». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2782-12#Text> [In Ukrainian]
2. Constitution of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> [In Ukrainian]
3. Law of Ukraine «On Information». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> [In Ukrainian]
4. Law of Ukraine «On Television and Radio Broadcasting». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3759-12#Text> [In Ukrainian]
5. Draft law on media. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69353 [In Ukrainian]
6. On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated October 15, 2021 «On Information Security Strategy». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#Text> [In Ukrainian]
7. Law of Ukraine «On Basic Principles of Information Society Development in Ukraine for 2007-2015». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16#Text> [In Ukrainian]
8. Official website of the Security Service of Ukraine. URL: <https://ssu.gov.ua> [In Ukrainian]
9. Charter of Fundamental Rights of the European Union. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524#Text [In English]
10. European Parliament. Audiovisual and media policy. URL: <https://www.europarl.europa.eu/portal/en> [In English]
11. The Freedom of Information Act (FOIA). URL: <https://www.foia.gov> [In English]
12. Directive 2010/13/EU of the European Parliament and of the Council of 10 March 2010 on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the provision of audiovisual media services. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32010L0013> [In English]